

TARİHİ, KÜLTÜRÜ VE SANATIYLA
EYÜPSULTAN
SEMPOZYUMU

IX
TEBLİĞLER

Türkiye Eyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	144361
Tas. No:	956.141 EYÜ.S

EYÜP BELEDİYESİ
KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Tel: (0212) 563 16 65 - 616 00 98

Fax: (0 212) 616 00 78

http: www.eyup.bel.tr

e-mail: kultur@eyup.bel.tr

EYÜP BELEDİYESİ
KÜLTÜR YAYINLARI
35

GENEL YÖNETİM:
AHMET MALATYALI

YAYIN SORUMLUSU:
İRFAN ÇALIŞAN

GRAFİK TASARIM:
YAZIEVİ İLETİŞİM HİZMETLERİ
0212 518 30 06

BASKI:
FSF PRİNTİNG HOUSE
0212 690 89 89

BASILDIĞI YER:
İSTANBUL

BASKI TARİHİ:
ARALIK 2005

ISBN:
975-6087-02-1

*Eyüpsultan Sempozyumu kitabında kullanılan,
tebliğ sahiplerine ait olanlar dışındaki görsel malzemeler
Eyüp Belediyesi, Kâzım Zaim ve Yazievi İletişim Hizmetleri arşivlerine aittir.
Kitaptaki tüm yazıların ve görsel malzemelerin
yayın hakkı Eyüp Belediyesi'ne aittir.
Bir başka yerde izinsiz olarak yayınlanamaz ve kullanılamaz.*

EYÜP'TE MEDFUN
ŞEYHÜLİSLÂM
VELİYYÜD-DÎN EFENDİ
VE OĞLU
MEHMED EMİN EFENDİ

Ali Nihat KUNDAK

24.01.1978 tarihinde Kütahya'da doğdu. Özel İstek Belde Lisesi'ni 1997 yılında bitirdi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü'nde sanat tarihi lisans eğitim-öğretim programını 2001 yılında tamamladı.

Lisans eğitimi sırasında, 1999-2001 yıllarında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Öğretmenlik Formasyonu'na, 1999-2002 yılları içindeki dört kazı döneminde de Edirne Yeni Sarayı Kazısı'na katıldı.

Aralık 2002 tarihinden itibaren, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü Türk İslâm Anabilim Dalı kadrosunda araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

2004 yılında başladığı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Türk İslâm Sanatları Programı yüksek lisans öğrenimini "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki H. 2135 Numaralı Murakka" adlı teziyle 2004 yılında tamamladı. Aynı yıl yine Türk İslâm Sanatları Programı'nda doktora öğrenimine başladı.

Eyüp'te Nişanca Senti'nde bulunan Şeyh Murad-i Buharî Dergâh'ından iki ayrı görüntü

ŞEYHÜLİSLÂM VELİYYÜD-DÎN EFENDİ

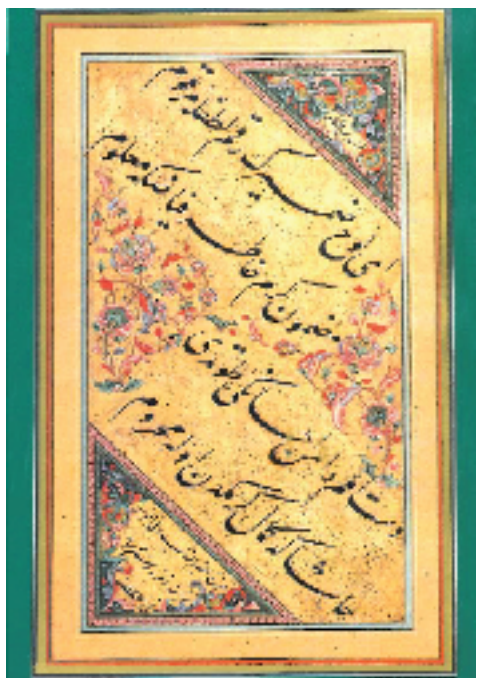
18. yüzyılda yaşamış ünlü bir tâ'lik yazı ustası olan¹ Şeyhülislâm Veliyyüd-dîn Efendi (1681-1768) ile ilgili bilgi veren birincil kaynaklar; Ahmed Vâsıf'ın *Mehâsi-*

nü'l-âsâr ve hak'îku'l-ahbâr (Tarih-i Vâsıf), Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn'in *Tuhfe-i Hattâtin* ile *Devhatü'l-meşâyih zeyli*, Şem'dani-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi'nin *Tarihi Mür'it-Tevarih* adlı eserleridir.

¹ Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, *Tuhfe-i Hattâtin*. İstanbul, 1928, s. 750-51.

Üstte iki ayrı açıdan Şeyh Murad-i Buharî Dergâhı Haziresi'nde bulunan Şeyhülislâm Veliyyüd-dîn Efendi ve Oğlu Mehmed Emin Efendi'nin Kabri Ortada solda Şeyhülislâm Veliyyüd-dîn Efendi'nin Kabri Sağda Mehmed Emin Efendi'nin Kabri Altta solda Veliyyüd-dîn Efendi'nin mezar şahidesinin kitâbesi şöyledir:
Huve'l-Bâkî Sâniyen mesned ârây-ı sadr-ı fetvâ iken Vedâ-ı âlem-i fâni eden Şeyhülislâm Merhum ve mağfur Veliyüddin Efendi Ruhiçun el-Fatiha Sene 1182
 Altta sağda Veliyyüd-dîn Efendi'nin hattı ile ta'lik kıt'a M. N. Haskan'dan

Veliyyüd-dîn Efendi'nin hattı ile ta'lik karalaması
M. N. Haskan'dan
Altta Şehzadebaşı'nda
Nevşehirli Damat İbrahim
Paşa Külliyesi,
Ahmet Munip, Yağlıboya,
73 x 100 cm., İstanbul
Resim ve Heykel Müzesi

Vasıf, Veliyyüd-dîn Efendi'nin Silivri-
kapı Yaylak semtinde oturan Solakbaşı
Hacı Mustafa Ağa'nın oğlu olduğunu kay-
deder.² Müstakim-zâde Süleymân Sa'ded-
dîn ise babasının Yeniçeri Ocağı'nın 64.
bölüğü mensubu olduğunu belirtir.³ Onun

II. Bayezid Külliyesi içerisinde kurduğu
Vakıf Kütüphanesi'nde⁴ bulunan el yaz-
ması eserlere basılmış olan vakıf mührün-
den de dedesinin Hüseyin Ağa olduğu an-
laşılır.⁵ Babasının yaptırmış olduğu medre-
sede müderris olarak çalışan⁶ Veliyyüd-

² Ahmed Vâsıf, *Mebâsi-nü'l-âsâr ve haka'iku'l-abbâr*. C.1, İstanbul, 1219, s. 320.

³ Müstakim-zâde Süley-
mân Sa'deddîn, *a.g.e.*, s. 750.

⁴ Müjgan Cunbur, "Şey-
bülislâm Veliyyüd-dîn Efendi
Vakıfları ve Kütüphanesi",
Necati Luğal Armağanı. An-
kara, 1968, s. 172.

⁵ Mühür için bkz. G. Kut-
-N. Bayraktar, *Yazma Eser-
lerde Vakıf Mühürleri*. Anka-
ra, 1984, s. 108.

⁶ Ahmed Vâsıf, *a.g.e.*, s.

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Camii, Veliyyü'd-dîn Efendi'nin celî ta'lik hatlarının bulunduğu Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili (1719)

dîn Efendi bir süre Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından atandığı *Evkaf-ı Harameyn* (Mekke ve Medine Vakıfları) müfettişliği görevinde bulunmuştur. 1729-30 arasında Halep Kadılığı yapmış, 1730'da bu görevinden alınarak Galata Kadılığı'na atanmıştır. İzleyen yıllarda Kahire ve Medine kadılığı görevlerine getirilmiş, 1756'da Anadolu Kazaskeri, 1758'de de

Rumeli Kazaskeri olmuştur.⁷ Ancak altı ay sonra hakkındaki rüşvet iddiaları sebebiyle azledilerek Manisa'ya sürülmüştür.⁸

1759 yılında İstanbul'a dönen Veliyyü'd-dîn Efendi, 16 Şubat 1760 tarihinde vefat eden Çelebizâde'nin yerine Sultan III. Mustafa (hük.1757-1774) tarafından şeyhülislâmlığa atanmıştır.⁹ Bu göreve tayin edildiği sırada hastalığından ötürü, o

⁷ Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *Tarîhi Mür'it-Tevarih II. A. İstanbul*, 1978, s. 11.

⁸ Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *a.g.e.*, s. 18.

⁹ Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *a.g.e.*, s. 37.

Üstte Veliyyüd-dîn Efendi'nin celî ta'lik hatlarının bulunduğu Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili (1719)
Altta Veliyyüd-dîn Efendi'nin celî ta'lik hatlarının bulunduğu Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Çeşmesi (1719)

zamana kadar süregelen bir âdet bozulmuş, şeyhülislâmların padişah huzurunda giymeleri gereken ve "*Ferve-i beyzâ*" adıyla anılan şeyhülislâmlık libası (kaftanı), Veliyyüd-dîn Efendi'nin evine gönderilmiştir.¹⁰ Böylesine bir şerefle şeyhülislâm yapılmasına karşın *Devhatü'l-meşâyih zeylî*nde de bahsedilen "*hiddet-i meşrebleri*" yani sinirli mizacı sebebiyle bu görevini sadece bir yıl altı ay on sekiz gün ka-

dar sürdürebildiği anlaşılmaktadır.¹¹ Sultan III. Mustafa tarafından 5 Eylül 1761'de azledilen Veliyyüd-dîn Efendi Bursa'ya sürgün edilmişse de¹² bir süre sonra affedilerek İstanbul'a geri dönmüş ve 27 Kasım 1766'da ikinci kez Şeyhülislâm olmuştur.¹³ 25 Ekim 1768'de seksen yedi yaşında vefat eden¹⁴ Veliyyüd-dîn Efendi, Koca Mustafa Paşa Camii'nde cenaze namazı kılındıktan sonra devletin ileri gelenleri-

¹⁰ Ahmed Vâsıf, *a.g.e.*, s. 321.

¹¹ Cunbur, *a.g.m.*, s. 169.

¹² Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *a.g.e.*, s. 42.

¹³ Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *a.g.e.*, s. 102

¹⁴ Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, *a.g.e.*, s.

113.

Velîyyü'd-dîn Efendî'nin
celî ta'lik hatlarının bulun-
duğu Hekimoğlu Ali Paşa
Sebîli (1733)

Üstte Veliyyüd-dîn Efendi'nin celî ta'lîk hatlarının bulunduğu Hekimoğlu Ali Paşa Külliyesi'nin Giriş Kapısı (1734)

Altta Veliyyüd-dîn Efendi'nin celî ta'lîk hatlarının bulunduğu Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi (1733)

nin de katıldığı bir törenle Eyüp'te Nişanca semtindeki Şeyh Murad-i Buharî Dergâhı Haziresi'ne defnedilmiştir.¹⁵

Din adamı vasfının yanı sıra ta'lîk yazıda da döneminin en meşhur hattatlarından olan Veliyyüd-dîn Efendi, hattı Durmuşzâde Ahmed Efendi'den öğrenmiştir.¹⁶ İmâd-ı Rûm ünvanlı Veliyyüd-dîn Efendi, Sultan III. Mustafa ile Sultan III. Ahmed'e

yazı hocalığı yapmıştır.¹⁷ Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, *Tuhfe-i Hattâtin* adlı eserinde, "*Bilhassa kamış kalem ta'bir olunan celî hatda yegâne-i bi-behâne idi.*" diye Veliyyüd-dîn Efendi'den bahsederek onun Orta Camî yakınlarında, Damat İbrahim Paşa'nın yaptırdığı çeşmelerin, Nûh Efendi-zâde Sadr-ı a'zâm Alî Paşa'nın camisinin sebilinin, çeşmesinin ve avlusunun

¹⁵ Cunbur, a.g.m., s.171.

¹⁶ Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, a.g.e., s. 750.

¹⁷ Ali Alparslan, "Osmanlılarda Hat Sanatının Gelişmesi ve Bunun Nedenleri", *Osmanlı: Kültür ve Sanat*, C.11, Ankara, 1999, s. 35-42; Muhibtin Serin, "Osmanlı Hat Sanatı", *Osmanlı: Kültür ve Sanat*, C.11, Ankara, 1999, s. 26-34; Uğur Derman, "Osmanlı Türklerinde Hat Sanatı", *Osmanlı: Kültür ve Sanat*, C.11, Ankara, 1999, s. 17-25.

Veliyyüd-dîn Efendi'nin
celî ta'lik hatlarının bulun-
duğu Üsküdar, Ayazma
Camî (1760)

iki kapısında bulunan kitâbelerin hattatı olduğunu belirtmiştir.¹⁸

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili (1719), Hekimoğlu Ali Paşa sebili (1733), çeşmesi ve caminin avlu kapılarındaki hatların yanı sıra Şehzâdebaşı Dârü'lhadis Çeşmesi, Üsküdar, Ayazma Camî (1760) kitâbeleri ile Bâyezid Camî'ndeki kütüphanede taş mahkûk yazı da ona aittir.¹⁹

Cunbur, Süleymaniye Kütüphanesindeki Süheyl Ünver Arşivinde bulunan Veliyyüd-dîn Efendi dosyasına dayanarak, Veliyyüd-dîn Efendi'nin lâle yetiştiriciliğine olan merakından bahseder.²⁰ Ayrıca 18. yüzyıl ortalarında padişah ve sadrazamlar tarafından İstanbul'un selâtin camilerinin kütüphanesi bulunmayanlarına, kütüphanelerin kazandırıldığına değinen Cunbur, yüzyılın son yarısında iki kez şeyhülislâm ve II. Bayezid'in vakfiyesine koyduğu koşul gereğince Bayezid Medresesi'ne müderris olan Veliyyüd-dîn Efendi'nin kendinden önceki akıma uyararak kütüphanesi bulunmayan Bayezid Külliyesi'ne bir kütüphane kazandırdığını da belirtir.²¹

¹⁸ Müstakim-zâde Süley-
mân Sa'deddîn, a.g.e., s. 750.

¹⁹ Uğur Derman, *Türk
Hat Sanatının Şâbeserleri*, İ-
stanbul, 1982, s.15; Şevket Ra-
do, *Türk Hattatları*, İstanbul,
1984, s.170.

²⁰ Cunbur, a.g.m., s. 172.

²¹ Cunbur, a.g.m., s. 166

²² Müstakim-zâde Süley-
mân Sa'deddîn, a.g.e., s. 751.

Üstte Veliyyü'd-dîn Efendi'nin celi ta'lik hatlarının bulunduğu Üsküdar, Ayazma Camî (1760) Ortada solda Veliyyü'd-dîn Efendi'nin hayratları arasında Silivri Kapı dışında bir mesire yeri ve Çeşme de bulunmaktadır. Bugünkü Zeytinburnu Veliefendi Hipodromu civarındaki Çeşmenin harap durumu.

M. N. Haskan'dan Altta sağda Birinci evrede Veliyyü'd-dîn Efendi'ye ait vakıf kitapları, Âtîf Efendi Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır.

Altta Sultan I. Mahmud'un defterdarlarından divân sahibi şair Âtîf Mustafa Efendi tarafından 1741'de kurulan Âtîf Efendi Kütüphanesi (1741)

22 Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, a.g.e., s. 751.

23 Cunbur, a.g.m., s. 175-181.

24 Mehmet Süreyya, Sicilli Osmani. C.4, İstanbul, 1996, s. 614.

25 Koleksiyonun geliştirilmesi ile ilgili olarak bkz. Ahmed Vâsîf, a.g.e., s. 321-322.

²⁶ Bkz. Cunbur, a.g.m., s.

188-189, dipnot 70-72.

²⁷ Süreyya, a.g.e., s. 1383.

²⁸ Şeybülislâm Veliyyüd-dîn

Efendi'nin oğlu Mehmed Emin Efendi'nin kitap bamiligine ilk kez Serpil Bağcı işaret etmiştir.

Bu konuda 1999'da Hollanda'nın Utrecht kentinde düzenlenen XI. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi'nde "An Eighteenth-Century Patron & The Reuse and Transformation of Older Images" başlıklı bir bildiri sunan Bağcı, Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonudaki Türkçe yazılmış H.405 no.'lu *Acaibü'l Mahlukat* nüshası ile H.1115 no.'lu *Hamse-i Nizami* nüshası dışında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan T.6092 no.'lu *Silsilenâme* ile Türkçe yazılmış T.6131, T.6132, T.6133 numaralı üç ciltlik *Şabnâme* nüshasının da Mehmed Emin Efendi'nin kütüphanesinden geldiğini belirtmiştir. Ayrıca Mehmed Emin Efendi'nin metrukatından gelen Topkapı Sarayı Müzesi koleksiyonundaki H.2155 no.'lu murakkayı inceleyen Zeynep Çelik Atbaş da onun kitap severliğine değinerek saray koleksiyonunda H.2162 ve H.2168 numaralı murakkalarda da Mehmed Emin Efendi'nin metrukatına ait olduklarını bildiren kayıtların yer aldığını zikretmiştir. Bkz. Zeynep Çelik Atbaş, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki H.2155 Numaralı Murakka*. MSGSÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003.s. 15, 16, dipnot 49.

²⁹ Süreyya, a.g.e., C.2, s. 475.

³⁰ Süreyya, a.g.e., C.4, s. 1663.

³¹ Şerîye Sicili, İstanbul, Defter No.5/765, y.1b.

Tuhfe-i Hattâtin'de Veliyyüd-dîn Efendi'nin hayratıyla ilgili "*Hayrâtından Haremeyn-i muhteremeyne eylediği hidemât-i seneviyyeden gayri Sultân Bâyezid Camî'i'nde bir kütüb-hâne ve Silivri Kapusu hâricinde bir mesire yeri ve çeşme, Mustafa Paşa hankâhında bir mahfel-i kebîr ve sâir âsârı vardır.*" şeklinde bilgi verilmektedir.²²

Cunbur, Veliyyüd-dîn Efendi Kütüphanesi'nin oluşumunu iki evreye ayırarak ta-

nıtmıştır. Birinci evrede ona ait vakıf kitapları, Sultan I. Mahmud'un defterdarlarından divân sahibi şair Âtîf Mustafa Efendi tarafından 1741'de kurulan Âtîf Efendi Kütüphanesi'ne bağışlanarak, bu kütüphane çalışanlarına günlük yevmiye verilmiştir. İkinci evrede de Bayezid Camî yanına Veliyyüd-dîn Efendi'nin adını taşıyan bir kütüphane yapısı yaptırılarak Âtîf Efendi Kütüphanesi'ne bağışlanan kitaplar buraya aldırılmıştır.²³ Veliyyüd-dîn Efendi'nin ölümünden sonra bu kütüphanenin vakfına onun küçük oğlu Kazasker Mehmed Emin Efendi, *mütevelli* olarak atanmıştır.²⁴ Cunbur, *Hammer Tarihi* ile Flügel'in hazırladığı *Viyana Saray Kitaplığı* el yazmaları katalogunda verilen bilgileri de nakleder. *Hammer Tarihi*'nde, *Vasıf Tarihi*'nde de zikredilen²⁵ Veliyyüd-dîn Efendi'nin oğlu Mehmed Emin Efendi'nin yüksek

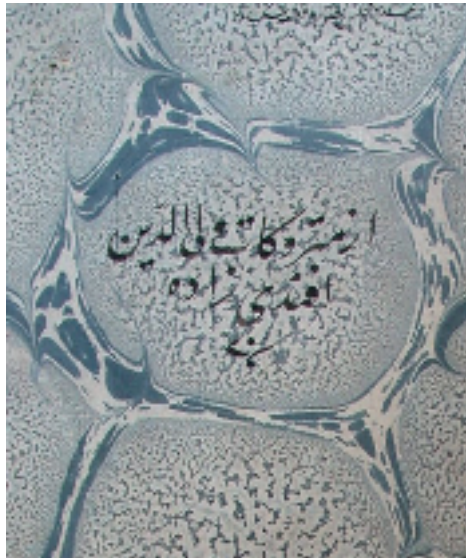
meblağlar ödeyerek bu kütüphaneye nadir eserler kazandığı ve bazı eserlerin kopya nüshalarını hazırlattığı kaydedilmiştir. Flügel de söz konusu kütüphanenin zenginliğine değinmiş ve bu kütüphanede bulunan kitapların şeyhülislâmın oğlu tarafından çoğaltıldığını belirtmiştir.²⁶ Veliyyü-dîn Efendi'nin müderris olan büyük oğlu Reşid Mustafa Efendi ise babası ile

aynı tarihlerde 1767-68'de ölmüştür.²⁷ Bu durum Mehmed Emin Efendi'nin, babasının kurduğu vakıf kütüphanesinin mütevellisi olmasına yol açmış olmalıdır.

MEHMED EMİN EFENDİ

Mehmed Emin Efendi'nin²⁸ doğum tarihine kaynaklarda rastlanılamamıştır. Ancak onun "*Deli Efendi*" diye ünlü, zevki sayfaya düşkün, servet sahibi, yönetime sadık ve şakacı bir mizaca sahip olduğuna ilişkin

Karşı sayfada: üç ayrı açıdan Âtîf Efendi Kütüphanesi
Karşı sayfada altta: "İkinci evrede ise Bayezid Camî yanına Veliyyü-dîn Efendi'nin hayratı olarak adını taşıyan bir kütüphane yapısı yaptırılmış ve Âtîf Efendi Kütüphanesi'ne bağışlanan kitaplar buraya aldırılmıştır."
M. N. Haskan'dan

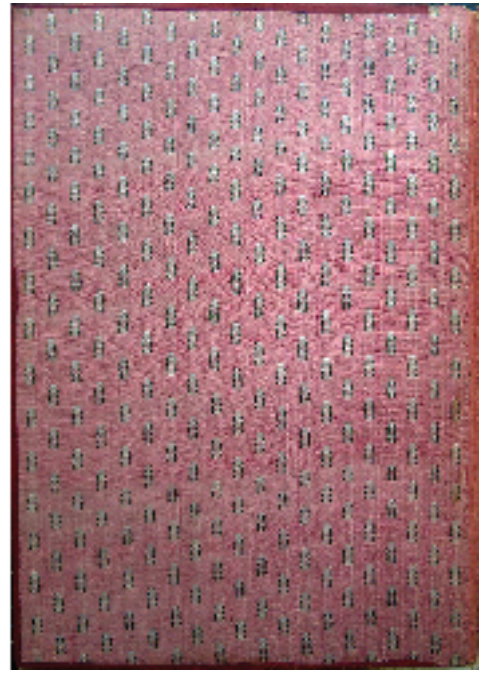
Bu sayfada üstte: Veliyyü-dîn zâde Emin Efendi'nin metrukâtına ait murakka cildinin 18. yüzyıl kumaşlarıyla kaplı ön yüzü ve ön iç yüzü, TSMK, H.2155
Z. Çelik Atbaş'dan Altta TSMK, H.2155 Numaralı Murakkanın 1a yaprağına Veliyyü-dîn zâde Emin Efendi'nin metrukâtından olduğunu gösteren "Ez metrûkat-ı Veliyyü-dîn Efendi zâde" şerhi düşülmüştür.
Z. Çelik Atbaş'dan

³² Bağcı, a.g.b.

³³ Bağcı, a.g.b., Çelik Atbaş, a.g.t., s. 16.

³⁴ Bkz. Çelik Atbaş, a.g.t., s. 16.

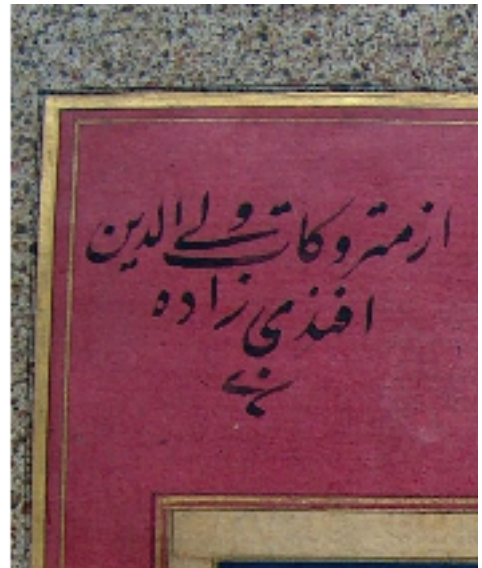
Üstte Veliyyü-d-dîn zâde
Emin Efendî'nin
metrukâtına ait murakka
cildinin 18. yüzyıl
kumaşlarıyla kaplı ön ve
arka iç yüzü, TSMK,
H.2135
Altta TSMK, H.2135
Numaralı Murakkanın 1a
yaprağına Veliyyü-d-dîn
zâde Emin Efendî'nin
metrukâtından olduğunu
gösteren "Ez metrûkat-ı
Veliyyü-d-dîn Efendî zâde"
şerhi düşülmüştür.

bilgiler mevcuttur. Önce müderrislik yaptı-
ğı, daha sonra 1767-68'de Edirne pây-
esiyle Üsküdar, Haziran 1774'de Şam mol-
lası olup Mekke, Haziran 1786'da İstanbul
kadılığı ve Şubat-Mart 1787'de Anadolu
pâyeliği görevlerinde bulunduğu, ardın-
dan Şubat 1789'da Anadolu ve 1792-93,
1796-97 ve 1802-1803 tarihlerinde Rume-
li kazaskeri olarak görevlendirildiği kay-
dedilir. Mehmet Süreyya, onun 15 Kasım
1805 tarihinde Reisü'l-ulemâ iken vefat et-

tiğini ve babasının yanına gömüldüğünü
de bildirir.²⁹ Mehmed Emin Efendî çocuk-
suz vefat etmiştir.³⁰ İstanbul Üniversitesi
Kütüphanesindeki T.6092 no.lu *Silsilenâ-
me*'de "Veliyyü-d-dîn Efendîzâde'nin son
metrukâtı 1217" (M. 1802-3) şeklinde dü-
şülmüş bir not ile *Şeriye Sicillerinde* 1802
Eylül'ünde Rumeli Kazaskeri olduğuna
ilişkin bir belge³¹ onun yaşamının son yıl-
larına ait kayıtlardır.

Serpil Bağcı, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Arşivinde bulunan bir vakfiyeye (no.745,

s.107 v.d.) dayanarak Mehmed Emin Efendi'nin Medine'deki Mahmudiye Medresesi'ne kitaplar bağışladığını belirlemiştir.³² Daha geç bir dönemde söz konusu kitapların Topkapı Sarayı'na getirilerek, Yeni Kütüphanenin Medine Kitaplığı bölümüne kaydedildiği anlaşılmıştır. Medine Kitaplığı, 14-15. yüzyıllar ile 18. yüzyıl Osmanlı dönemine ait eserleri içermektedir ve bunların bir bölümünde Medine Mahmudiye Medresesi'ne bağışlanmış olduklarına dair kayıtlar yer almaktadır. Ayrıca bazılarında "*Mehmed Emin Efendi bin Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi bin el-Hac Mustafa Ağa bin el-Hac Hüseyin Ağa 1207*" (M. 1792-93) şeklinde notların bulunduğu da değinilmiştir. Medine Kitaplığındaki erken tarihli el yazmalarının 18. yüzyıla ait kitaplarla aynı tarzda ciltlenmiş olduğu tespit edilmiş, bunların bu dönemde yeniden elden geçirildiği ve hepsinin aynı atölyede ciltlenmiş olabileceği düşünülmüştür.³³ Bunun dışında Mehmed Emin Efendi'nin metrukatından gelen murakkaların da 18. yüzyıl kumaşlarıyla kaplı ciltlere sahip oluşu, bu yüzyılda kurulan kütüphanelerde kitapların bakımı için görevlendirilmiş mücellidlerin varlığına dayanılarak, Veliyyüddin Efendi Kütüphanesinin de mücellidi olan kütüphanelerden biri olabileceği belirtilmiştir.³⁴

Sonuç olarak, Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi ve oğlu Mehmed Emin Efendi, 18. yüzyıl boyunca İstanbul'un kültür ortamına kazandırdıkları kütüphane ve kütüphanelere bağışladıkları eserlerle Türk Kültür Tarihi'nde saygı ve hürmetle anılmaya devam edeceklerdir.

KAYNAKLAR

Ahmed Vâsıf, **Mehâsinü'l-âsâr ve ha-ka'iku'l-ahbâr**. C.1, İstanbul, 1219.

Alparslan, Ali, "Osmanlılarda Hat Sanatının Gelişmesi ve Bunun Nedenleri", **Osmanlı: Kültür ve Sanat**, C.11, Ankara, 1999, s. 35-42.

Bağcı, Serpil, "An Eighteenth-Century Patron & The Reuse and Transformation of Older Images", **XI. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi**. Hollanda-Utrecht, 1999. (Basılmamış Bildiri)

Cunbur, Müjgan, "Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi Vakıfları ve Kütüphanesi", **Necati Lugal Armağanı**. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968, s. 165-189.

Çelik Atbaş, Zeynep, **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki H.2155 Numaralı Murakka**. MSGSÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Derman, Uğur, **Türk Hat Sanatının Şâheserleri**. İstanbul, 1982.

Uğur Derman, "Osmanlı Türklerinde Hat Sanatı", **Osmanlı: Kültür ve Sanat**, C.11, Ankara, 1999, s.17-25.

Habib, **Hatt ve Hattâtân**. İstanbul, 1312/1894.

Haskan, Mehmet Nermi, **Eyüpsultan Tarihi**. Eyüp Belediyesi, İstanbul, 1996.

Haskan, Mehmet Nermi, **Eyüplü Hattatlar**. Eyüp Belediyesi, İstanbul, 2004.

Kut G. - Bayraktar N., **Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri**. Ankara, 1984

Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, **Tuhfe-i Hattâtin**. İstanbul, 1928.

Rado, Şevket, **Türk Hattatları**. İstanbul, 1984.

Sayıoğulları, Recep Sadri, **Türk Ta'lik Yazı Ekolünün Doğuşunda Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi**. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel

Türk El Sanatları Bölümü, İstanbul, 1991. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Serin, Muhittin, "Osmanlı Hat Sanatı", **Osmanlı: Kültür ve Sanat**, C.11, Ankara, 1999, s. 26-34.

Suyolcuzâde Mehmed Necib, **Devhâtü'l-küttâb**. (1171/1757), İstanbul, 1942.

Süreyya, Mehmet, **Sicilli Osmani**. C.2, 4, İstanbul, 1996.

Şem'dani-zade Fındıklılı Süleyman Efendi, **Tarihi Mür'it-Tevarih II. A**. İstanbul, 1978.